

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 282/2024-86

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **PROMETHEUS, s.r.o.**, Štefánikova 18, Humenné, IČO 46 767 631, zastúpeného JUDr. Janou Šepeľovou, advokátkou, Námestie slobody 13/25, Humenné, proti postupu a uzneseniu Okresného súdu Michalovce č. k.5Cb/4/2020-198 zo 16. januára 2024 takto

rozhodol:

Ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2 a 3, čl. 13 ods. 2, 3 a 4 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením okresného súdu č. k. 5Cb/4/2020-198 zo 16. januára 2024 a nesprávnym procesným postupom okresného súdu, ktorého dôsledkom je nadobudnutie právoplatnosti a vykonateľnosti uznesenia č. k. 5Cb/4/2020-186 zo 17. marca 2022. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a priznať mu finančné zadostučinenie 3 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 282/2024-17 z 30. mája 2024 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu. Zároveň odložil vykonateľnosť uznesenia okresného súdu č. k. 5Cb/4/2020-186 zo 17. marca 2022 (t. j. uznesenia okresného súdu vydaného vyšším súdnym úradníkom), a to až do právoplatného rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

II.

Skutkové východiská

3. Uznesením Okresného súdu Prešov uverejneným v Obchodnom vestníku 3. marca 2022 bolo proti sťažovateľovi začaté reštrukturalizačné konanie. Uverejnením uznesenia Okresného súdu Prešov v Obchodnom vestníku 11. apríla 2022 došlo k povoleniu reštrukturalizácie sťažovateľa. Napokon uverejnením uznesenia Okresného súdu Prešov v Obchodnom vestníku 23. decembra 2022 došlo k schváleniu reštrukturalizačného plánu a ku skončeniu reštrukturalizácie.

4. Pred začatím reštrukturalizačného konania vystupoval sťažovateľ ako žalovaný v civilnom sporovom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 5Cb/4/2020. Sťažovateľovi bola rozsudkom právoplatným 7. februára 2022 uložená okrem iného povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v rozsahu 100 %. Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka zo 17. marca 2022 doručeným sťažovateľovi 6. apríla 2022 určil výšku náhrady trov konania na 390,40 eur. Proti tomu podal sťažovateľ 21. apríla 2022 sťažnosť, v ktorej namietol účelnosť trov. Okresný súd uznesením zo 16. januára 2024 sťažnosť sťažovateľa zamietol. Okrem iného dôvodil, že iba súd konajúci vo veci samej má právomoc rozhodnúť o povinnosti hradiť trovy konania rovnako o výške trov konania. Z nálezov ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 125/2017 vyplýva, že nárok na trovy konania vzniká až okamihom rozhodnutia súdu o nich. Najprv sa rozhodne o nároku podľa zásad o náhrade trov konania a po právoplatnosti tohto rozhodnutia rozhodne súd prvého stupňa o výške trov konania. Z toho dôvodu je vylúčené, aby si účastník konania mohol uplatňovať pohľadávku (výšku trov konania) v reštrukturalizačnom konaní bez toho, aby mu výška trov konania bola priznaná rozhodnutím príslušného súdu. Žalobca si teda trovy tohto konania nemohol uplatniť už v reštrukturalizačnom konaní, tieto schválením reštrukturalizačného plánu nezanikli a bolo nutné o nich rozhodnúť.

III.

Argumentácia sťažovateľa

5. Podľa sťažovateľa sa povolením reštrukturalizácie konanie v namietanom civilnom spore podľa § 118 ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZKR“) najprv zo zákona prerušilo a následne skončením reštrukturalizácie sa podľa § 156 ZKR zastavilo. Preto okresný súd nemohol rozhodovať o výške náhrady trov konania, ktoré si žalobca mal uplatniť prihláškou v reštrukturalizácii. Sťažovateľ správnosť týchto svojich názorov podporuje odkazmi na odbornú literatúru a nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 186/2021. Namietané porušenie ústavných práv vidí v tom, že napriek tomu, že žalobca si mal svoju pohľadávku na náhradu trov konania prihlásiť do reštrukturalizácie, bola mu priznaná tak, že sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka bola zamietnutá.

IV.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd uviedol, že prihlásiť do reštrukturalizácie je možné trovy konania iba v prípade, ak je známa ich výška. Sťažovateľ podal sťažnosť proti uzneseniu zo 17. marca 2022 dňa 21. apríla 2022, teda po povolení reštrukturalizácie. Napriek tomu sťažnosť neodôvodňoval tým, že v konaní

pre povolenie reštrukturalizácie nie je možné pokračovať, namietal iba účelnosť priznaných trov konania. Rovnako nenamietal, že priznané trovy konania si má žalobca uplatniť prihláškou. Okresný súd nepovažuje sťažnosť za dôvodnú.

IV.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

7. Zúčastnená osoba, ktorou je spoločnosť MARTEL SYSTEM SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ, Elektoralna 13/121, 34210 Varšava, Poľská republika, možnosť vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti v ústavným súdom stanovenej lehote nevyužila.

IV.3. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že samotný nárok na trovy konania bol vo veci konštituovaný 7. februára 2022 (nadobudnutím právoplatnosti rozsudku okresného súdu č. k. 5Cb/4/2020-126 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Cob/116/2021-173), a teda ide o pohľadávku, ktorá sa v reštrukturalizácii uplatňuje prihláškou. K prihláseniu pohľadávky však nedošlo a predmetný nárok sa v zmysle § 155 ods. 2 ZKR stal voči sťažovateľovi nevymáhateľným. Uznesenie okresného súdu o výške náhrady trov konania vydané vyšším súdnym úradníkom 17. marca 2022 bolo sťažovateľovi doručené 6. apríla 2022, teda pred prerušením daného súdneho konania (podľa § 118 ZKR), a tento samotný procesný postup okresného súdu bol plne v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), preto v rámci podania sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka nebol dôvod namietať porušenie ustanovení CSP či ZKR, pretože k ničomu takému do okamihu podania sťažnosti (21. apríla 2022) nedošlo. Konanie sa zastavuje zo zákona momentom zániku účinkov reštrukturalizácie a súd o jeho zastavení alebo pokračovaní nerozhoduje, ale akceptuje zastavenie konania *ex lege* v zmysle § 156 ZKR. Konajúci súd nemá v *ex lege* zastavenej veci oprávnenie konať a takéto oprávnenie mu nevyplýva ani zo žiadneho ustanovenia procesnej normy.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto preskúmava len to, či orgán verejnej moci ten-ktorý zákon nevyložil spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08).

10. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvoľe možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či

bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

11. Podľa § 118 ods. 4 ZKR súdne a rozhodcovské konania o pohľadávkach, ktoré sa v reštrukturalizácii uplatňujú prihláškou, sa povolením reštrukturalizácie prerušujú; tieto nároky možno uplatniť voči dlžníkovi len spôsobom podľa § 120 ods. 1 a § 124 ods. 4.

12. Podľa § 120 ods. 1 ZKR ak tento zákon neustanovuje inak, právo uplatňovať svoje nároky počas reštrukturalizácie majú len veritelia, ktorí spôsobom ustanoveným týmto zákonom prihlásili svoje pohľadávky. Ak sa tieto nároky v reštrukturalizácii riadne a včas neuplatnia prihláškou, právo vymáhať tieto nároky voči dlžníkovi v prípade potvrdenia reštrukturalizačného plánu súdom zaniká.

13. Podľa § 120 ods. 2 ZKR pohľadávky, ktoré vznikli voči dlžníkovi počas reštrukturalizačného konania, pracovnoprávne nároky, na ktoré nárok vznikol za obdobie kalendárneho mesiaca, v ktorom došlo k začatiu reštrukturalizačného konania, odmena správcu a nepeňažné pohľadávky sa v reštrukturalizácii neuplatňujú prihláškou (ďalej len „prednostné pohľadávky“). Na prednostné pohľadávky nepôsobia účinky začatia reštrukturalizačného konania ani sa nezahŕňajú do reštrukturalizačného plánu, ibaže s tým ich veritelia súhlasia. Vznikom pohľadávky zo súkromnoprávneho vzťahu sa rozumie okamih vzniku práva na plnenie podľa § 488 Občianskeho zákonníka bez ohľadu na to, či už nastal čas plnenia. Vznikom pohľadávky z verejnoprávneho vzťahu sa rozumie okamih, keď dlžník bol prvýkrát oprávnený plniť takúto pohľadávku.

14. Podľa § 155 ods. 2 ZKR zverejnením uznesenia o potvrdení plánu v Obchodnom vestníku zaniká právo veriteľov, ktorí riadne a včas podľa tohto zákona neprihlásili svoje pohľadávky, vymáhať tieto pohľadávky voči dlžníkovi, ako aj riadne a včas neprihlásené zabezpečovacie práva vzťahujúce sa na majetok dlžníka; to platí rovnako aj pre podmienené pohľadávky, ktoré mali byť uplatnené prihláškou.

15. Podľa § 156 ZKR zverejnením uznesenia súdu o skončení reštrukturalizácie v Obchodnom vestníku zanikajú účinky začatia reštrukturalizačného konania a zastavujú sa konania prerušené podľa § 118 ods. 4. Ak zo záväznej časti plánu nevyplýva niečo iné, zaniká tiež funkcia veriteľského výboru a funkcia správcu.

16. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti argumentuje, že sťažovateľ podal sťažnosť proti uzneseniu zo 17. marca 2022 dňa 21. apríla 2022, teda po povolení reštrukturalizácie. Napriek tomu sťažnosť neodôvodňoval tým, že v konaní pre povolenie reštrukturalizácie nie je možné pokračovať, namietal iba účelnosť priznaných trov konania. Rovnako nenamietal, že priznané trovy konania si má žalobca uplatniť prihláškou. K tomuto ústavný súd opätovne uvádza (rovnako ako v uznesení o prijatí sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie, pozn.), že ústavnú sťažnosť neodmietol pre jej neprípustnosť, ako to bolo napr. v prípade ústavnej sťažnosti sp. zn. III. ÚS 598/2023, pretože hoci sťažovateľ v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka námietku artikulovanú v ústavnej sťažnosti (vplyv reštrukturalizácie sťažovateľa na civilné sporové konanie) nepredniesol, sudca sa ňou (iniciatívne) v napadnutom uznesení okresného súdu zo 16. januára

2024 zaoberal a niet dôvodu prijať záver, že bod 7 napadnutého uznesenia sudcu netvorí súčasť nosných dôvodov napadnutého uznesenia.

17. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti prezentuje názor, že jeho veriteľ si pohľadávku predstavujúcu náhradu trov konania mal uplatniť prihláškou v reštrukturalizácii.

18. Ani v intenciách reštrukturalizačného konania ústavný súd nevzhliadol dôvod odkloniť sa od záveru vysloveného v náleze sp. zn. IV. ÚS 186/2021, podľa ktorého „*je možné akceptovať názor, že nárok na náhradu trov konania konštituovaný meritórnym súdnym rozhodnutím (čo sa týka základu) je možné prihlásiť do konkurzu aj bez existencie rozhodnutia o výške trov konania*“. Preto aj v sťažovateľovej veci vychádza z názoru, že pohľadávku na náhradu trov konania je možné uplatniť v reštrukturalizácii v prípade, ak bol právoplatne judikovaný nárok na náhradu trov konania (§ 262 ods. 1 CSP). Pre možnosť prihlásenia pohľadávky nie je rozhodujúce, či už bola súdom ustálená aj jej výška podľa § 262 ods. 2 CSP.

19. Nárok na náhradu trov konania bol v prípade veriteľa sťažovateľa (žalobcu) právoplatne judikovaný 7. februára 2022. K začatiu reštrukturalizačného konania sťažovateľa došlo 3. marca 2022 (zverejnenie uznesenia o začatí reštrukturalizačného konania v Obchodnom vestníku). Je preto zrejmé, že pohľadávka voči sťažovateľovi predstavujúca náhradu trov konania vzhľadom na moment jej vzniku nemá charakter prednostnej pohľadávky podľa § 120 ods. 2 ZKR. Pre pohľadávky, ktoré nie sú prednostné, platí, že sa v reštrukturalizácii uplatňujú prihláškou.

20. Pokiaľ ide o neprihlásené pohľadávky, ktoré mali byť v reštrukturalizácii prihlásené, tieto sa stávajú účinnosťou plánu voči dlžníkovi nevymáhateľné, t. j. menia sa na naturálne obligácie. Dlžník tieto pohľadávky môže dobrovoľne splniť, veriteľ ich však nemôže vymáhať cestou súdu, resp. exekúcie. Voči iným osobám ako dlžníkovi však tieto pohľadávky možno vymáhať aj naďalej, napríklad voči ručiteľovi, prípadne spoludlžníkovi. Takýmto osobám námietka nevymáhateľnosti pohľadávky voči hlavnému dlžníkovi (spoludlžníkovi) neprislúcha, a preto s ňou nemôžu byť úspešné. Nevymáhateľnosť má obdobné účinky ako premlčanie, prihliadne sa na ňu však z úradnej povinnosti (Pospíšil, B., Macek, J., Maliar, M., Kitty, V. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, s. 810).

21. Zánik vymáhateľnosti znamená nemožnosť vymáhať pohľadávky na súde alebo inom oprávnenom orgáne; ak už veriteľ má priznanú pohľadávku súdom alebo iným orgánom, nemožno priznanú pohľadávku vymáhať v rámci exekučného konania. Pretože pohľadávka nezaniká, dlžník ju môže plniť a prijaté plnenie nie je bezdôvodným obohatením (Ďurica, M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2021, s. 1099).

22. Zastavenie konania ako dôsledok potvrdenia reštrukturalizačného plánu má dopad na meritum zastaveného konania. Tak to platí aj pri konaniach zastavených z iných dôvodov (§ 145 a § 161 ods. 2 CSP), keď po nadobudnutí právoplatnosti výroku súdneho rozhodnutia o zastavení konania súd ešte rozhodne o výške trov zastaveného konania (čo explicitne predpokladá aj CSP v § 256 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 2 CSP), teda o otázke akcesorickej povahy.

23. Právna úprava (§ 120 ods. 1 a § 155 ods. 2 ZKR) s neprihlásením pohľadávky spája zánik jej vymáhateľnosti, nie zánik existencie samotnej pohľadávky. Okresný súd bol oprávnený o výške náhrady trov konania rozhodovať aj po potvrdení reštrukturalizačného plánu, keďže neprihlásenie pohľadávky na trovách konania nemalo za následok zánik povinnosti nahradiť trovy konania, iba

zánik vymáhateľnosti pohľadávky na trovách konania. Okresný súd napadnutým uznesením nerozhodoval o otázke vymáhateľnosti, a teda rozhodoval o odlišnom predmete – o výške pohľadávky na náhradu trov konania. Z tohto hľadiska je rozhodnutie okresného súdu o výške trov konania zákonné a neporušujúce základné práva sťažovateľa.

24. Skutočnosť, že dôsledkom potvrdenia reštrukturalizačného plánu je podľa § 156 ZKR zastavenie konaní, ktoré boli povolením reštrukturalizácie prerušené (§ 118 ods. 4 ZKR), nebráni súdu, aby o výške náhrady trov konania rozhodol. Rozhodovaním o výške náhrady trov konania v období po skončení reštrukturalizácie nedošlo ku konštituovaniu nového nároku veriteľa, pretože nárok veriteľa na náhradu trov konania existoval už v čase pred začatím reštrukturalizačného konania (nárok na náhradu trov konania právoplatne judikovaný 7. februára 2022).

25. V danom prípade teda okresný súd nemohol porušiť základné práva sťažovateľa, keďže rozhodovaním o výške trov konania konal v súlade so zákonom.

26. Otázka vymáhateľnosti pohľadávky na trovách konania má potom význam v prípadnom exekučnom konaní, kde sa sťažovateľ bude môcť brániť zákonným dôsledkom neprihlásenia pohľadávky v reštrukturalizácii – jej nevymáhateľnosťou. Sankcia neprihlásenia pohľadávky na trovách konania v reštrukturalizácii v zmysle § 155 ods. 2 ZKR účinne zabráni zásahu do základného práva sťažovateľa vlastníť majetok.

27. Ústavný súd preto dospel k záveru, že okresný súd napadnutým uznesením nezasiahol do práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ani do práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny, práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, a preto ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel.

28. Články 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2 a 3 a čl. 13 ods. 2, 3 a 4 ústavy vyjadrujú špecifické ústavné princípy a neupravujú základné právo a slobodu, ktorých ochrany by bolo možné domáhať sa samostatne v konaní podľa čl. 127 ústavy. Preto nie sú priamo aplikovateľné v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy (IV. ÚS 402/2021, III. ÚS 485/2021, IV. ÚS 402/2021). Vzhľadom na uvedené ústavný súd nevyhovel ústavnej sťažnosti ani v časti namietajúcej porušenie čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2 a 3 a čl. 13 ods. 2, 3 a 4 ústavy.

29. V závere ústavný súd dodáva, že podľa § 131 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia zaniká právoplatnosťou tohto rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej, keďže ústavný súd nerozhodol o jeho skoršom zrušení.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2024

Robert Šorl
predseda senátu